

inhoud. Hoe meer deze inhoud ging domineeren, hoe meer de kunstenaars door hun beeldend bewustzijn gedwongen werden de „natuur“ der dingen uit te schakelen en er het „begrip“ der dingen voor in de plaats te stellen.

Dit abstraheeren van den natuurvorm is juist een eigenschap, die de Hindoesche kunst zoo lang boven de Westersche kunst in zuiverheid verheven heeft.

In alle kunst moet de inhoud den vorm bepalen. De schilders, die slechts vorm gaven zonder inhoud, die slechts afbeeldden, zonder zichzelf in dit afbeeldsel te mengen, zijn altijd van weinig invloed geweest op de ontwikkeling der schilderkunst als beeldende kunst. Hunne werken laten geen beeldenden indruk op den beschouwer na, omdat de beeldende indruk in de eerste plaats door den inhoud bepaald wordt.

Wanneer een werk der Beeldende Kunst, — in bovenbedoelden zin, — geen indruk maakt op den beschouwer, dan komt dat omdat de beschouwer het vermogen mist door beeldende vormen ontroerd te worden. Zooals het noodig is bij muziek dat men *muzikaal* hoort, zoo is het bij elke uiting der Beeldende Kunst noodig dat men *beeldend* ziet.

In de schilderkunst als beeldende kunst, dat is in de kunst van onzen tijd, kan men zich niet met *optisch* zien tevreden stellen. De geestelijke ontroering van den kunstenaar heeft een beeldenden vorm aangenomen — hetzij in kleur of lijn of in samenwerking van beide — en slechts dan, als wij gevoelig zijn voor de indrukken van Lijn en Kleur, kan het moderne kunstwerk ons zijn *inhoud* openbaren. Dat is voldoende. Een ander doel heeft de schilderkunst niet. Eerst dan, wanneer de schilderkunst in haar middel het vermogen bezit schoonheidsontroeringen en -gevoelens uit te drukken wordt zij zelfstandig als Kunst en komt haar een plaats toe naast de Muziek, de Poëzie en de Bouwkunst.

II

Er wordt wel eens gedacht dat de moderne kunst een vreemde eend is in de bijt. De kloof, die licht tusschen de hedendaagsche kunstuiting